

Мисюк Н. В.

Подольский государственный аграрно-технический университет

ВЛИЯНИЕ РЫНКА МЯСО-МОЛОЧНОЙ ПРОДУКЦИИ НА УРОВЕНЬ ПРОДОВОЛЬСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ СТРАНЫ

Резюме

Исследована сущность продовольственной безопасности. Отражено влияние рынка мясо-молочной продукции на уровень продовольственной безопасности. Обоснована классификация регионов Украины по функциям на рынке мясо-молочной продукции.

Ключевые слова: продовольственная безопасность, рынок, мясо-молочная продукция, продовольствие, спрос, предложение.

Misyuk N. V.

Podol'skiy State Agrarian-Technical University

INFLUENCE OF MARKET OF MEAT AND MILK PRODUCTS ON FOOD STRENGTH OF COUNTRY SECURITY

Summary

Essence of food safety is investigational. Influence of market of meat and milk products is reflected on food strength security. Grounded classification of regions of Ukraine on functions at the market of meat and milk products.

Key words: food safety, market, meat and milk products, food, demand, suggestion.

УДК 336.72

Молодецький С. С.

Університет економіки та права «КРОК»

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ ВПЛИВУ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ РЕЙДЕРСТВУ В УКРАЇНІ

У статті розглянуті зовнішні та внутрішні методи впливу у протидії рейдерству. Надана характеристика методам впливу та визначено перелік негативних наслідків рейдерства в Україні. Проаналізована практика застосування економічних методів у цій сфері, а також запропоновані рекомендації підприємствам щодо запобігання рейдерству.

Ключові слова: рейдерство, недружнє поглинання, рейдерська атака, методи впливу, економічна безпека, економічна злочинність.

Постановка проблеми. Глобальні зміни в економіці і структурна перебудова, зміни на світових фінансових ринках зумовлюють послаблення фінансового регулювання, розвиток інформаційних технологій, появу нових фінансових інструментів, макроекономічну незбалансованість, високі реальні процентні ставки. Усім відомі негативні наслідки, що супроводжують всеосяжний процес трансформації економічної системи, яку переживає наша держава. Докорінно змінилися як мотиви, так і умови господарювання, в яких доводиться діяти українським підприємствам. Багато українських підприємств так і не змогли знайти своє місце в нових умовах та налагодити ефективну роботу, чимало з них перебувають на грані банкрутства.

Рейдерство, як загроза економічній безпеці України, не дивлячись на те, що є порівняно новим явищем в українському суспільстві, стало однією з найпопулярніших тем сьогодення не тільки серед підприємців та професійних юристів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальність розробки методів протидії економічній злочинності, зокрема рейдерству, зумовлена практичними потребами захисту прав і свобод громадян, подальшого реформування системи влади, розробки нової політики, стратегії і тактики протидії сучасним кримінальним загрозам та негативним соціальним реаліям, що відповідає життєво важливим інтересам та прагненням народу України.

Концептуальні основи проблеми рейдерства та способи його подолання були і є об'єктом дослідження вітчизняних та зарубіжних учених, зокрема: Д. Андреева, Б. Андрушківа, П. Берназа, М. Белкіна, І. Богатирьова, Д. Брагіна, В. Галуцько, Н. Гуторова, О. Дічека, А. Єфименка, Р. Кальницького, А. Киреева, Е. Кісілюка, В. Куца, В. Лапчука, В. Мамутова, А. Марущака, С. Москаленка, А. Орлеана, Г. Паламарчука, О. Пащенко, В. Плакіді, З. Тарханова.

Не вирішені раніше частини загальної проблеми. За межами дослідження залишилися питання характеристики економічних методів впливу у протидії рейдерству а також дослідження методів впливу як складової механізму протидії рейдерству.

Таким чином, **метою статті** є дослідження методів впливу як складової механізму протидії рейдерству. Класифікація та характеристика економічних методів впливу у протидії рейдерству.

Викладення основного матеріалу. Загальновідомо, що методи впливу – категорія універсальна. Характерно, що часто їх розглядають невиправдано розширено, тому кількість методів переходить межі засвоєння і використання, що зрештою породжує проблему.

В загальному значенні метод означає спосіб діяльності, який переслідує досягнення певної мети; сукупність прийомів або операцій практичного або теоретичного освоєння дійсності [1]. В більшості випадків це поняття застосовують як визна-

чення способу практичної діяльності, прийому або образу дії. Широко його використовують і у сфері кримінології, де методи визначають як «глобальні стратегіко-тактичні діяння на ті явища, які породжують або сприяють виду та проявам злочинності, котрі містять потенційні можливості системи боротьби зі злочинністю» [2, с. 152] або як «різноманітні форми організації, контролю і управління практичною діяльністю соціальних суб'єктів» у сфері протидії злочинності [3, с. 75].

У цьому значенні і слід надалі розуміти методи протидії економічній злочинності, тобто як способи цілеспрямованої, організуючої діяльності людей. В цілому ж система впливу на економічну злочинність є «обумовленим (генетичний вектор) існуванням минулої злочинності складним утворенням, цілісною і впорядкованою сукупністю соціальних інститутів, організація і діяльність яких мають основним соціальним призначенням (функціональний вектор) внесення позитивних змін в майбутній стан цього негативного соціального явища» [4, с. 15].

Слід особливо підкреслити, що методи направлені на досягнення поставлених цілей діяльності, вирішення її задач. Довгий час вважалося, що для теорії і практики важливою є, перш за все, розробка проблеми методів і впливу в широкому і вузькому змістовних значеннях, тобто щодо загальної і індивідуальної профілактики злочинів [5, с. 39].

Проте джерелом виникнення проблеми методів є рівень впливу, хоча і сутність методів може бути зрозумілою лише у зв'язку з тією або іншою практичною діяльністю. В зв'язку з цим нам уявляється, що методом в механізмі діяльності є деякий засіб, який стоїть на суб'єктивній стороні і через який суб'єкт співвідноситься з об'єктом. Тут необхідно підкреслити, що саме в об'єктах, цілях і умовах діяльності слід шукати специфіку тих або інших методів.

Методи впливу є складовою ланкою в ланцюзі інтеграційних зв'язків соціально-правового механізму протидії економічній злочинності: цілі впливу – принципи впливу – методи впливу – прийоми впливу. Зауважимо, що зв'язок методів з принципами є цілком закономірним, оскільки без методів і принципів неможливо досягнути поставлених цілей протидії. Методи, як і принципи, в цій діяльності – тільки частина, без якої неможливим є загальне. Вони один без одного ніщо. Доказом цьому є і те, що методи виступають як способи реалізації принципів, останні складають основу методів. Принципи ж базуються на цілях.

Прийнято вважати, що методи впливу – це методи здійснення функцій управління. При цьому конкретна діяльність зі здійснення функцій управління має і відповідні методи. Це значить, що методи завжди пов'язані з конкретною функцією, яка зрештою визначає зміст методу. Іншими словами, цілеспрямований системний вплив на керований об'єкт може здійснюватися за допомогою різноманітних методів. Вони і їх зміст відображають процес розвитку даного феномена.

Саме тому важливе значення при характеристиці методів впливу у протидії рейдерству відіграє та обставина, що вони обумовлені об'єктивними процесами в суспільстві, конкретно-історичними умовами, характером керованих об'єктів, змістом вирішуваних задач і т. д. Разом з тим неприпустимо применшувати значення суб'єктивного чинника, бо від компетентності, наукової підготовленості, професійного рівня, наявності тих

або інших професійних навичок, умінь ухвалювати правильні рішення багато в чому залежить їх виконання.

Система методів загального впливу характеризується низкою істотних ознак, які обумовлені її спрямованістю і особливостями функціонування. Вказані методи направлені, з одного боку, на ліквідацію, нейтралізацію або локалізацію криміногенних чинників, з іншого – на зміцнення і розвиток антикриміногенних чинників. Вони застосовуються відповідними суб'єктами в рамках їх повноважень і охоплюють ті сфери соціальної життєдіяльності, де діють детермінанти злочинності, ті процеси, які надають негативний продукуючий вплив на вчинення рейдерських захоплень.

У кожному конкретному методі впливу певним чином поєднуються і взаємодіють: зміст, спрямованість, організаційна форма і технологія реалізації. У зв'язку з цим, на нашу думку, доцільно провести аналіз даних методів з цих чотирьох позицій, тобто провести їх класифікацію і виділити загальне і специфічне. Відомо, що будь-яка класифікація є лише схематичним, формалізованим відображенням реальності. Насправді всі методи тісно пов'язані між собою.

За змістом можна виділити: економічні, адміністративні і соціально-психологічні методи впливу. Характерно, що це – найпоширеніша класифікація, яка, на наш погляд, не може братися під сумнів. Зупинимося на економічних методах впливу.

Загальновідомо, що головну роль в підвищенні ефективності економіки, особливо в умовах товарно-ринкових відносин, належить власне економічним методам управління. Під ними звичайно розуміють «способи і прийоми господарювання, засновані на використанні економічних законів і інтересів, які дозволяють організувати виробничу діяльність, а також прямо і побічно стимулювати зацікавленість колективів і окремих працівників в досягненні економічних результатів».

В основному це економічні методи, засновані на співвідношенні матеріальних, трудових і фінансових ресурсів країни і їх розподілі в цілях забезпечення належного рівня життєдіяльності. Названі методи, на нашу думку, в системі соціально-правового механізму протидії злочинності використовуються недостатньо. Цілеспрямований вплив здійснюється, головним чином, на рівні окремих підприємств, рідше – сегментів економіки, причому чим масштабнішими є економічні акції, тим менш конкретними є заходи.

Вивчена нами практика застосування економічних методів свідчить, що передбачені різними програмними документами у сфері протидії злочинності заходи частіше за все застосовуються для запобігання посягань на власність і рідко в цілях попередження інших злочинів. Так, економічні методи застосовуються для усунення або нейтралізації таких значущих криміногенних чинників, як безгосподарність, безконтрольність, халатність, незадовільний стан охорони, недосконалість нормування витрат сировини і т. п.

Проте в Україні в даний час лише призупинено процеси криміналізації економіки. Неврегульованість багатьох проблемних питань власності, відсутність контролю законності нарощування капіталів, які використовуються в ході приватизації, розбалансування фінансово-кредитної системи, високий ступінь монополізації при одночасній свободі цінорегулювання, недоліки в системі оподаткування та інші чинники не тільки усклад-

нюють економічну ситуацію, але і стимулюють рейдерські захоплення. Взагалі практично у всіх сферах економіки продовжує залишатися високим рівень розкрадань, ухилень від оплати податків, махінацій з фінансовими ресурсами.

Розглянемо деякі особливості вживання методів даного рівня на прикладі протидії недружньому поглинанню і протиправному захопленню підприємств (рейдерству).

За оцінками експертів інвестиційних компаній, щорічний обсяг сегменту поглинань і злиття в Україні складає близько 3 мільярдів доларів. Дві третини поглинань мають недружній характер рейдерських захоплень. Проблема набула системного характеру, оскільки у 2005–2013 рр. до схем протиправного поглинання чи захоплення підприємств почали широко залучатися державні органи, суди, державна виконавча служба, правоохоронні органи. Тому було ініційовано створення механізмів протидії цьому негативному економічному процесу. Постановою Кабінету Міністрів України № 257 від 21 лютого 2007 р. утворено Міжвідомчу комісію з питань протидії протиправному поглинанню та захопленню підприємств [6].

Відповідно до п. 4 Положення про вказану Міжвідомчу комісію основними її завданнями є: збирання і моніторинг інформації про методи поглинання та захоплення підприємств, що призводить до погіршення інвестиційного клімату в Україні; забезпечення взаємодії органів державної влади, зокрема правоохоронних органів і органів державної виконавчої служби, з питань посилення протидії протиправному поглинанню та захопленню підприємств; напрацювання комплексу заходів щодо протидії протиправному поглинанню та захопленню підприємств, а також удосконалення механізму регулювання в сфері реалізації корпоративних прав учасників господарських товариств та інвесторів; проведення оперативного обміну між органами державної влади та громадськими організаціями відповідною інформацією.

Аналіз результатів діяльності Комісії дозволяє стверджувати, що в її роботі впроваджується системний підхід до вирішення проблеми: з одного боку, вдосконалення правового поля щодо безумовного захисту основи основ ринкової економіки – прав власності, з іншого боку – тверде, послідовне втілення практичних рішень, які прийматиме комісія щодо конкретних ситуацій.

Вже протягом перших місяців роботи Комісією здійснено наступні кроки:

- в економічній площині – підготовлено проекти урядових рішень щодо впорядкування додаткових емісій акцій, відновлення платоспроможності державних підприємств, репрофілювання та відчуження земельних ділянок підприємств з державною долею власності, внесення змін в функціонування ринку цінних паперів та приватизаційні процеси;

- у сфері удосконалення законодавства – розроблено проект Закону України «Про акціонерні товариства» та «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо протидії протиправному поглинанню та захопленню підприємств)», яким, зокрема, передбачається внесення змін до таких законодавчих актів: Господарський процесуальний кодекс України, Цивільний кодекс України, Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», Закон України «Про виконавче провадження», Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців», Закон України «Про третейські суди»;

- у сфері правоохоронної діяльності – Міністерству юстиції, правоохоронним і контролюючим органам доручено перевірити законність судових рішень, а також вивчити питання щодо притягнення до відповідальності суддів, які виносили рішення й ухвали, що сприяли протиправному захопленню підприємств.

За деякими даними кількість рейдерських операцій з початку 2007 р. скоротилась у 6 разів [7, с. 5], що свідчить на користь вжитих заходів та стимулює активне впровадження подібних організаційних структур в інші види діяльності щодо протидії злочинності.

Організуючий вплив держави на суспільні відносини, що складаються у сфері виконавчої і розпорядчої діяльності, здійснюється за допомогою адміністративних (організаційно-розпорядчих) методів. Частота їх застосування у відповідній системі впливу фахівцями оцінюється відповідно в 33% і 25%. Ці методи характеризуються адміністративним підпорядкуванням керованого об'єкта суб'єкту управління. Це значить, що суб'єкт управління в межах наданих йому повноважень дає обов'язкові для виконання розпорядження: які дії вчинити, від яких відмовитися. По суті, це директивні методи впливу. В адміністративних методах виражається владна природа управлінської діяльності.

Характерно, що в нинішніх умовах ці методи стали об'єктом серйозної критики. В зв'язку з цим слід зазначити, що їх негативна оцінка пов'язана з попереднім досвідом застосування. Йдеться про систему, яка абсолютизує і застосовує тільки адміністративні методи впливу.

Майже всі спеціалісти в сфері протидії рейдерства радять: рейдерського нападу краще запобігти, ніж у ньому перемогти. Абсолютна більшість поглинань формально базується на помилках акціонерів або менеджменту підприємства при управлінні останнім. При правильному розрахунку захоплення підприємства обходиться дешевше, ніж законна купівля його акцій. Часто те, що ззовні видається як корпоративний конфлікт, звичайний господарський чи трудовий спір, – прояв рейдерської атаки.

Відзначимо, що в зарубіжній практиці незаконного захоплення контролю над підприємством прийнято виділяти три основних інструменти: тендерна пропозиція, боротьба за дорученням, скупка акцій на фондовому ринку. На Заході рейдерство майже відсутнє. Воно не притаманне країнам, законодавство яких не має істотних прогалин у законодавстві, рівень корупції в яких невисокий.

Українська практика насильницького поглинання істотно відрізняється від закордонної. З одного боку, використовується доволі обмежений арсенал правових і фінансових інструментів. З іншого, – вітчизняні рейдери пішли власним шляхом, широко й успішно використовуючи технології, що практично не мають аналогів у світовій практиці.

Висновки і пропозиції. Протидіяти недружнім поглинанням можна внутрішніми, доступними для підприємств та зовнішніми методами. Одним із внутрішніх методів є розвиток економічної безпеки підприємства. Насамперед, тут йдеться про підвищення рівня корпоративної культури. Потрібно виконувати свої зобов'язання перед всіма акціонерами, дбати про соціальний захист своїх працівників, проводити постійний контроль над діяльністю менеджменту. Що стосується зовнішніх методів, то до них

належать: вдосконалення українського законодавства, чітка державна позиція щодо недружніх поглинань, активна участь громадськості. До основних проблем, які сьогодні перешкоджають зміцненню економічної безпеки підприємництва та боротьбі із рейдерством у регіонах України і на вирішення яких має бути спрямована послідовна й активна державна регіональна політика, відносяться: відсутність повноцінного ринкового середовища; незавершеність формування інституційної бази економічної політики; незбалансованість державної регуляторної політики; недосконалість бюджетної політики; зловживання монополіями становищем цінового характеру; збільшення кількості рейдерських атак, корупційних та дискримінаційних дій щодо підприємств; недосконалість судової системи, корупційність органів влади та відсутність державних інститутів, які б ефективно захищали права власника; низький рівень конкурентоспроможності підприємств та їх інноваційної активнос-

ті; незадовільні показники фінансового стану та ефективності функціонування підприємств і використання ними ресурсного забезпечення; негативні тенденції щодо кількості діючих та новостворюваних підприємств, а також обсягів їх господарської діяльності тощо. Зауважимо, що недієздатність правової системи, недосконалість судової влади, відсутність державних інститутів, які б ефективно захищали права власника, корупційність органів влади, низький рівень правової культури, правовий нігілізм як у суб'єктів господарювання, так і представників органів влади та сумнівна передісторія приватизації державних об'єктів – це лише деякі причини виникнення недружніх поглинань в Україні.

Головними негативними наслідками рейдерства в Україні є: дестабілізація роботи вітчизняних підприємств; руйнування трудових колективів та соціальні конфлікти; формування несприятливого інвестиційного клімату держави; сповільнення темпів промислового розвитку країни.

Список літератури:

1. Великий тлумачний словник української мови / Упор. Т.В. Ковальова. – Харків : Фоліо, 2005. – 767 с.
2. Голіна В.В. Кримінологічні та кримінально-правові проблеми боротьби з бандитизмом: соціально-правове та кримінологічне дослідження: Монографія. – Х. : Регіон-інформ, 2004. – 212 с.
3. Игошев К.Е., Шмаров И.В. Социальные аспекты предупреждения правонарушений (проблемы социального контроля). – М. : Юрид. лит., 1981. – 180 с.
4. Комплексное изучение системы воздействия на преступность (методологические и теоретические основы) / Под ред. П.П. Осипова. – Л. : Изд-во Ленинградского университета, 1978. – 150 с.
5. Алексеев А.И., Герасимов С.И., Сухарев А.Я. Криминологическая профилактика: теория, опыт, проблемы. Монография. – М. : Издательство НОРМА, 2001. – 496 с.
6. Постанова Кабінету Міністрів України № 257 від 21 лютого 2007 року «Про утворення Міжвідомчої комісії з питань протидії протиправному поглинанню та захопленню підприємств».
7. Іменем Закону. – 2007. – № 22. – 31 с.

Молодецкий С. С.

Университет экономики и права «КРОК»

ПРИМЕНЕНИЕ МЕТОДОВ ВЛИЯНИЯ В СФЕРЕ ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ РЕЙДЕРСТВУ В УКРАИНЕ

Резюме

В статье рассмотрены внешние и внутренние методы воздействия в противодействии рейдерству. Дана характеристика методам влияния и определен перечень негативных последствий рейдерства в Украине. Проанализирована практика применения экономических методов в этой сфере, а также предложены рекомендации предприятиям по предотвращению рейдерству.

Ключевые слова: рейдерство, недружественное поглощение, рейдерская атака, методы влияния, экономическая безопасность, экономическая преступность.

Molodetskiy S. S.

University of Economics and Law «KROK»

APPLICATION OF METHODS OF INFLUENCE IN THE SPHERE OF COUNTERACTION TO RAIDING IN UKRAINE

Summary

In article external and internal methods of impact in counteraction to raiding are considered. The characteristic is this to methods of influence and the list of negative consequences of raiding in Ukraine is determined. Practice of application of economic methods in this sphere is analysed, and also recommendations are offered the entities on prevention to raiding.

Key words: raiding, unfriendly absorption, raider attack, influence methods, economic safety, economic crime.